

Piotr Kaja

Przygody z instrumentami (wiosna-lato) – workbook

Bezpłatny materiał szkoleniowy
(tylko do użytku wewnętrznego dla uczestników szkolenia)

Fotografie instrumentów:

Biblioteka singplaydance

Opracowanie graficzne i nuty:

Kamil Kaja

Konsultacja metodyczna w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych:

Andrzej Peć i Krzysztof Eran Werber

Korekta tekstu i konsultacja językowa:

Maria Magdalena Ferenc

Skład komputerowy:

Kamil Kaja

Uwaga:

Materiał ten stanowi środek dydaktyczny, który jest integralną częścią warsztatów i przeznaczony jest tylko dla uczestników tej formy szkoleniowej.

© Copyright by Piotr Kaja

Elżbiecin 2021

ISBN 978-83-88306-24-2

Wydanie pierwsze

Wydawca:

Centrum Promocji Edukacji i Strategii Rozwoju Regionalizmu

MENTOR *Piotr Krzysztof Kaja*

18-421 Piątnica Poduchowna, Elżbiecin 3 B

www.piotrkaja.com; e-mail:mentor@piotrkaja.com

Spis treści:

Spis nagrań audio i wideo	s. 3
I. Wstęp	s. 4
II. Zabawy wprowadzające	s. 4
1. Pokażę Wam, jak gram	s. 4
2. Teraz gra...	s. 4
3. Instrumenty szkolne – podział na grupy brzmieniowe	s. 5
III. Granie indywidualne i zbiorowe prostych rytmów i wzorów rytmicznych	s. 6
1. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „drewno”	s. 6
2. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „metal”	s. 7
3. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „skóra”	s. 7
4. Tworzenie/granie akompaniamentu do melodii piosenki	s. 7
• Partyturka obrazkowa do utworu „Marzec”	s. 10
IV. Wiosenno-lętne przygody z instrumentami	s. 11
1. Realizacja partytury „Wiosna”	s. 12
• Nuty do piosenki „Wiosna”	s. 12
2. Realizacja ćwiczenia „Grafika na pięciolinii”	s. 14
• Karta pracy „Wiosna”	s. 15
3. Realizacja improwizacji instrumentalnych do utworu „Melodia dla mamy i taty”	s. 16
4. Realizacja utworu „Melodia dla mamy i taty” na flecie, flażolecie i dzwonkach	s. 16
• Nuty do utworu „Melodia dla mamy i taty”	s. 16
5. Samodzielna działalność muzyczna – „Gram, bo lubię”	s. 17

Wykaz materiałów dostępnych na stronie internetowej:

Nagrania audio:

1. *Wyszły w pole kurki trzy* (mel. ludowa) – drewno [audio 1]
2. *Wyszły w pole kurki trzy* (mel. ludowa) – metal [audio 2]
3. *Wyszły w pole kurki trzy* (mel. ludowa) – skóra [audio 3]
4. *Marzec* (muz. P. Kaja) – akompaniament [audio 4]
5. *Wiosna* (sł. i muz. K. Krause) – wersja wokalna [audio 5]
6. *Wiosna* (sł. i muz. K. Krause) – wersja instrumentalna [audio 6]
7. *Wiosna* (sł. i muz. K. Krause) – akompaniament harmoniczny [audio 7]
8. *Melodia dla mamy i taty* (muz. P. Kaja) – demo [audio 8]
9. *Melodia dla mamy i taty* (muz. P. Kaja) – podkład [audio 9]
10. *Melodia dla mamy i taty* (muz. P. Kaja) – akompaniament harmoniczny [audio 10]

Nagrania wideo:

1. Markowanie gry na instr. perkusyjnych – pokaz [wideo 1]
- 2-5. Realizacja rytmów tataizacją – pokaz 1-4 [wideo 2-5]
6. Marcowe ilustracje dźwiękowe – aplikacja **Genially**
7. Marcowe ilustracje dźwiękowe W 1 – Demonstracja instalacji programu **Soundplant®** i paczki brzmień do utworu „Marzec” [wideo 6]
- 8-12. Marcowe ilustracje dźwiękowe W 2-6 [wideo 7-11]
- 13-14. *Melodia dla mamy i taty* W 1 i W 1 [wideo 12-13]
15. Instrukcja obsługi programu **Soundplant®** [wideo 14]
16. Program **Soundplant®39** [Download 1]
17. Paczka brzmień do utworu „Marzec” [Download 2]
18. Paczka brzmień do utworu „Lętne improwizacje” [Download 2]

I. Wstęp

Przygody z instrumentami, to wstęp do warsztatu ułatwiającego realizację edukacji muzycznej w klasach I-III szkoły podstawowej. Celem szkolenia jest ukazanie nauczycielom możliwości prowadzenia takich zajęć muzycznych związanych z muzykowaniem, które sprawią dzieciom wiele radości i będą mile przez nich wspomniane przez lata. Jak sugeruje już sam tytuł, będzie to rodzaj przygody, która w głównej mierze zależy od organizatora muzycznej (wędrówki/ wyprawy) wycieczki. Oczywiście wspólna zabawa będzie wynikiem połączonych działań i aktywności zespołu klasowego.

Mając na względzie realizację podstawy programowej nauczyciel nie powinien dopuścić, aby „lekcje muzyki” stały się „lekcjami o muzyce”. Nie można bowiem działań muzycznych zastąpić teorią. Aby bez trudu zrealizować wybrane treści podstawy programowej proponuję je poprzeć działaniami związanymi z muzykowaniem indywidualnym i zbiorowym. Szereg czynności przygotowujących dzieci do grania na poszczególnych instrumentach poprzedzony będzie ćwiczeniami wprowadzającymi, które nie będą wyłącznie dotyczyły edukacji muzycznej, ale także edukacji polonistycznej, nauki języka obcego, czy też edukacji społecznej i matematycznej.

II. Zabawy wprowadzające

Znajomość nazw instrumentów, umiejętność rozpoznawania ich brzmienia oraz sposobu wydobywania z nich dźwięku (gry na instrumencie) nie może być oparta na teorii. Najlepszym rozwiązaniem jest wprowadzenie tych treści poprzez zabawę, w której to nauczyciel zapozna dzieci z nazwami poszczególnych instrumentów oraz pokaże sposób gry na poszczególnych instrumentach. Musimy jednak przyjąć, że dzieci już w klasie pierwszej posiadają pewną znajomość tematu, wynikającą z realizacji treści podstawy programowej wychowania przedszkolnego w przedszkolu. Zatem przejdźmy do pierwszej zabawy pt. *Pokażę Wam jak gram*

1. Pokażę Wam, jak gram

W tej zabawie, jak również i następnej, dzieci nie dostają do rąk realnych instrumentów, grają (markują) technikę gry „w powietrzu” na tzw. wirtualnym instrumencie. W zabawie „Pokażę Wam, jak gra” dzieci prezentują narysowany przez siebie na karteczce instrument pokazując (markując) technikę gry. O prawidłowy sposób pokazywania techniki gry na poszczególnych instrumentach powinien zadbać nauczyciel.

Uwaga! Pamiętajmy zabawę „Jestem muzykantem konszabelantem?” – omówienie zagadnienia.

• Markowanie gry na instrumentach perkusyjnych – pokaz (wideo 1)

Wirtualna gra na instrumentach (markowania gry) zamiast gry na prawdziwych instrumentach nie spowoduje chaosu z dopiero co formującą się klasą (grupą). To bezdźwiękowe granie nie wprowadza w zakłopotanie uczniów o obniżonej sprawności manualnej. Tu nikt nie fałszuje, nie ma błędów – zatem każdy uczeń szybko uwierzy w swoje możliwości i nie zniechęci się do dalszych działań, które to dopiero poprzez regularne ćwiczenia spowodują biegłość posługiwania się poszczególnymi instrumentami i radość z grania – wydobywania takich dźwięków, jakie tylko wyobrażenia dziecka jest w stanie wykreować.

Ważne na początku jest również przyporządkowanie poszczególnych szkolnych instrumentów perkusyjnych do grup trzech podstawowych grupom instrumentalnych. Posłuży temu kolejna zabawa pt. *Teraz gra...*

2. Teraz gra...

Przed rozpoczęciem zabawy nauczyciel przydziela dzieci do trzech grup (zbiorów): „skóra”, „metal”, „drewno” zgodnie z narysowanymi na karteczkach i przyporządkowanymi do imion dzieci instrumentami. Następnie na wydaną przez nauczyciela komendę „skóra” dzieci należące do tego zbioru instrumentów siadają w uzgodnionych miejscach w kole na krzesłkach lub na podłodze. Kolejne komendy „metal” i „drewno” umożliwiają pozostałym dzieciom również usiąść w kole. Od tego momentu zaczyna się właściwy etap zabawy. Na słowny sygnał „Teraz gra – skóra” dzieci z przyporządkowanymi do tej grupy instrumentami przesiadają się ze swoich miejsc na inne miejsca. Analogicznie na sygnał „Teraz gra – metal”, czy też „Teraz gra metal i drewno” swoje miejsca zmieniają dzieci z wymienionymi instrumentami. To kolejny moment na obserwację czy dzieci potrafią przyporządkować poznane zbiory grup instrumentalnych.

Prowadzenie takich zabaw na początku roku szkolnego, szczególnie w pierwszej klasie to dobry sposób na zintegrowanie zespołu klasowego, ale również i dobrą zabawę.

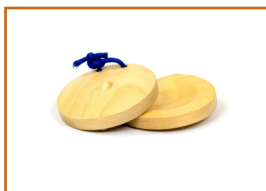
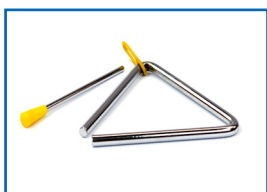
SZKOLNE INSTRUMENTY PERKUSYJNE

Niemelodyczne

SKÓRA >>> bębenek, tamburyn;

METAL >>> trójkąt, talerze, janczary,
krowi dzwonek (cow bell);

DREWNO >>> klawesy, marakasy, kastaniety,
pudełko akustyczne,
blok akustyczny, guiro;

Wydobywanie dźwięków z instrumentów perkusyjnych polega głównie na uderzaniu, potrząsaniu lub pocieraniu. Naszą przygodę zaczniemy od instrumentów z grupy „drewno” ponieważ wydobywanie z tych instrumentów dźwięków będzie dzieciom sprawiało najmniej kłopotu. Najczęstszym sposobem wydobywania dźwięków z instrumentów drewnianych jest stukanie w nie pałeczką lub uderzanie jeden o drugi, np. klawesy. W przypadku niekonwencjonalnych rozwiązań – uderzamy kasztanem o kasztan lub patykiem o patyk. W przypadku suchych liści pocieramy je - liściem o liść lub poruszamy energicznie (potrząsamy) w przypadku marakasów, czy skonstruowanych samodzielnie shakerów.

Mając na względzie realizację podstawy programowej w zakresie muzykowania indywidualnego lub w zespole polega na odtwarzaniu muzyki w sposób uporządkowany, np. wg zapisu nutowego określonego rytmu piosenki, utworu instrumentalnego lub akompaniamentu do utworów wokально-instrumentalnych.

Aby jednak nauczyciel mógł zorganizować takie działania w swojej klasie uczniowie powinni zostać przygotowani do muzykowania w poniższy sposób, zachowując podaną kolejność:

1. Zabawy ruchowe w motoryce dużej w metrum parzystym, np. *Marsz i bieg*.
 2. Zabawy ruchowe w motoryce dużej w metrum nieparzystym, np. *Krok dostawny, potem obrót*.
 3. Zabawy ruchowe w motoryce małej w metrum parzystym i nieparzystym, np. *Kłaśnij, pstryknij, puknij*.
 4. Recytacje rytmiczne prostych wyrazów, np. imiona, nazwy zwierząt, inne ciekawe wyrazy
 5. Recytacje rytmiczne w formie echa, np. czasownik + rzeczownik (np. założę bambosze, zaplątam warkocze itp.)
 6. Czytanie rytmów tataizacją:
 - osłuchanie się ze schematami rytmicznymi – echo rytmiczne,
 - przyporządkowanie poszczególnym wartościom rytmicznym sylab rytmicznych,
 - czytanie prostych schematów rytmicznych tataizacją,
 - zapis rytmu wypowiedzianych tataizacją przez nauczyciela schematów rytmicznych,
 - rozpoznawanie schematów rytmicznych i ich zapis.
- **Realizacja rytmów tataizacją – pokaz (video 2-5)**
 7. Realizacja prostych schematów rytmicznych z popularnych piosenek - granie rytmu i pulsu.
 8. Realizacja rytmów w formie **body percussion**.
 9. Budowanie kompetencji rytmiczno-ruchowych, czy też rytmiczno-manualnych, np. zabawa z kubeczkami (modyfikacja zagadnienia w trybie online).
 10. Budowanie sprawności rytmicznej w tańcach (modyfikacja zagadnienia w trybie online).
 11. Muzykowanie indywidualne i zbiorowe w poszczególnych grupach instrumentalnych.

III. Granie indywidualne i zbiorowe prostych rytmów i wzorów rytmicznych

1. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „drewno”:

- Odtwarzanie na instrumentach schematów rytmicznych – „drewniana orkiestra”.
 - Granie akompaniamentu perkusyjnego przez poszczególne instrumenty w schemacie dwutaktowym do melodii „Wyszły w pole kurki trzy” w następującej kolejności:
 - blok akustyczny,
 - marakasy,
 - klawesy,
 - pudełko akustyczne,
 - kastaniety.
- **Wyszły w pole kurki trzy (mel. ludowa) – drewno (audio 1)**

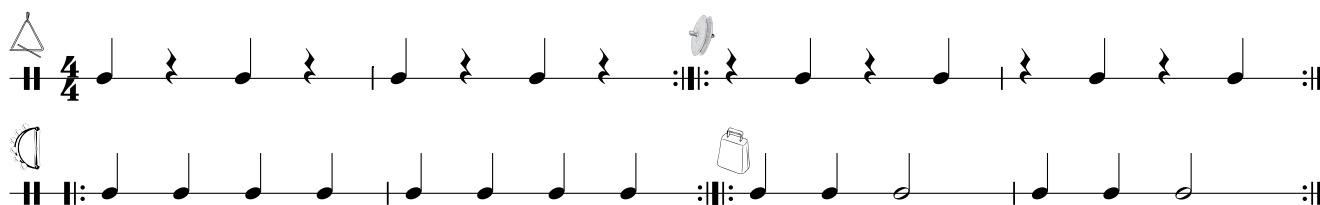
2. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „metal”.

Zanim dzieci zaczną grać na trójkątach i talerzach, dobrze byłoby, aby odkrywały charakterystyczne zimne metalowe brzmienie wydobywane z różnorodnych metalowych przedmiotów, takich jak: śruby, gwoździe, kapsle, puszki po kawie czy konserwach itp. Dopiero po takich próbach poszukiwania ciekawych brzmień powinno się zaprezentować oryginalne instrumenty metalowe, a pośród nich trójkąty i talerze. Niestety w szkolnych zestawach instrumentów talerze są kiepskiej jakości i wydają niezbyt ładne dźwięki, stąd proponuję aby brzmienie talerzy zastępować barwą np. różnego rodzaju przedmiotów o dzwonkowym brzmieniu.

Mając na względzie prawidłową realizację zajęć według zasad metodyki wychowania muzycznego oraz podstawy programowej w zakresie muzykowania indywidualnego lub w zespole, polegającej na odtwarzaniu muzyki w sposób uporządkowany, nauczyciel powinien zorganizować takie działania w swojej klasie, aby przygotować uczniów do muzykowania na instrumentach z grupy „metal”.

- Granie akompaniamentu perkusyjnego przez poszczególne instrumenty w schemacie dwutaktowym do melodii „Wyszły w pole kurki trzy” w następującej kolejności: trójkąt, talerze, janczary, krowi dzwonek.

• Wyszły w pole kurki trzy (mel. ludowa) – metal (audio 2)

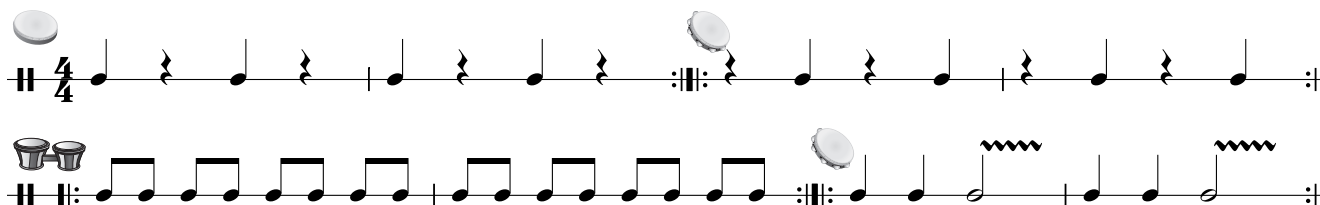
3. Granie na instrumentach z grupy instrumentów perkusyjnych „skóra”.

Ostatnia trzecia grupa instrumentalna to tzw. „skóra” przyporządkowaliśmy do niej dwa instrumenty – bębenek i tamburyno. Obecnie większość tamburyn nie ma skórzanej membrany. Nie zapominajmy jednak, że pierwotna konstrukcja tego instrumentu składała się ze skórzanej membrany i metalowych talerzyków. Taki właśnie instrument nazywany był bębenkiem baskijskim, stąd do grupy „skóra” przyporządkowany został bębenek, jak również bębenek baskijski – czyli właśnie tamburyno.

Podobnie jak w poprzednich przypadkach nauczyciel zobowiązany jest do zorganizowania prawidłowych działań muzycznych zgodnie z metodyką wychowania muzycznego.

- Granie akompaniamentu perkusyjnego przez poszczególne instrumenty w schemacie dwutaktowym do melodii „Wyszły w pole kurki trzy” w następującej kolejności: bębenek, tamburyno, bongosy.

• Wyszły w pole kurki trzy (mel. ludowa) – skóra (audio 3)

4. Tworzenie/granie akompaniamentu do melodii.

Proponuję na początku swobodne tworzenie przez dzieci akompaniamentu perkusyjnego do słuchanej melodii na zasadzie improwizacji instrumentalnych na poznanych wcześniej instrumentach.

Dzieci wybierają sobie dowolny instrument, na którym chciałyby zagrać akompaniament. W trakcie improwizacji dzieci powinny się przekonać, że na niektórych instrumentach można grać częściej, a na innych rzadko lub wcale, ponieważ ich brzmienie i charakter zupełnie nie będzie odpowiadał akompaniamentowi granemu do tej melodii. To mają być doświadczenia słuchowe dzieci, o których nauczyciel

po kilku ćwiczeniach powinien z nimi o tym porozmawiać. Bez zbędnego wchodzenia w szczegóły aranżacji instrumentalnej nauczyciel powinien zwrócić uwagę, że brzmieniowo coś pasuje lub nie pasuje, że brzmienia instrumentów będą lub nie będą współpracowały z melodią. Nie chodzi tu o zasady muzyki tylko o zwykłą estetykę, smak muzyczny czy najzwyczajniej wrażenie słuchowe.

- **Marzec (muz. P. Kaja) – akompaniament (audio 4)**

Po swobodnych zabawach twórczych, których finał może być różny możemy dzieciom zaproponować granie akompaniamentu według pewnych zasad (Nie każdy muzyk jest twórcą, większość po prostu gra tylko z nut).

Na początku możemy zacząć od wykonania ćwiczeń rytmiczno-melodycznych na instrumentach akustycznych, jeśli takie posiadamy lub zagrać na ich odpowiednikach skonstruowanych z przedmiotów, które mogą być poddane recyklingowi.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W2 – pokaz (video 7)**

The diagram illustrates six musical exercises (N1 a to N1 f) in 4/4 time. Each exercise consists of a staff with notes and corresponding sound icons below. N1 a and N1 b are grouped together, N1 c and N1 d are grouped together, and N1 e and N1 f are grouped together.

- N1 a:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.
- N1 b:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.
- N1 c:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.
- N1 d:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.
- N1 e:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.
- N1 f:** Four measures of quarter notes. Sound icons: two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots, two pairs of pots.

Te same ćwiczenia możemy wykonać niestety nie grając na prawdziwych instrumentach, ale przy pomocy aplikacji internetowej *Genially*.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe w *Genially* – aplikacja online**

Możemy też wykorzystać inny program bardziej zaawansowany. Na początku dobrze by było zobaczyć jego możliwości.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W1 – pokaz (video 6)**

Po zainstalowaniu na swoim komputerze programu Soundplant® i pobraniu paczki brzmień z muzyką. Możemy rozpocząć kolejne ćwiczenia. Tym razem grać będziemy klawiszami klawiatury komputera.

https://soundplant.org/downloads/Soundplant39_Win_setup.exe

- **Paczka brzmień do programu Soundplant® – oprac. P. Kaja (Marzec – multimedia 1)**

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W3 – pokaz (video 8)**

N2 a **N2 b**

Q W O P Q W O P A S K L A S K L

N2 c

Q W T T Q W Y

N2 d **N2 e**

M N Q W M N Z X

N2 f

L L F F L L F

Each musical notation is on a single staff with a 4/4 time signature. The notes are quarter notes, and the sequences are separated by bar lines. The sequences are: N2 a (Q W O P Q W O P), N2 b (A S K L A S K L), N2 c (Q W T T Q W Y), N2 d (M N Q W), N2 e (M N Z X), and N2 f (L L F F L L F).

Wielokrotne wykonanie tych ćwiczeń z pewnością spowoduje, że zarówno sama melodia jak i jej rytmiczny charakter zostaną utrwalone na dobre w świadomości muzycznej grających osób. Dlatego też, jeśli już materiał muzyczny został zapamiętany, można pokusić się o odtworzenie całego akompaniamentu na raz. Cały czas jestem za tym, aby akompaniament wykonywać na instrumentach perkusyjnych akustycznych fabrycznych i tych skonstruowanych samodzielnie, ale zagranie jednocześnie wieloma instrumentami możliwe jest tylko przy pomocy komputera i odpowiedniego oprogramowania. Zaczniemy jednak od akustycznego wykonania całości utworu *Marzec*.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W4 – pokaz (video 9)**
- ***Marzec* (muz. P. Kaja) – akompaniament (audio 4)**

MARZEC

muz. P. Kaja

Q W O P Q W O P Q W O P

A S K L A S K L A S K L

A S K L A S K L A S K L

Q W T T Q W Y — M N Q W

M N Q W M N Z X M N Z X

M N Z X L L F F L L F

The musical score is composed of six staves, each featuring a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The notes are accompanied by various percussion icons: drums, triangles, and bags. The letters above the notes represent a sequence of characters, likely a code or a message.

Po takiej akustycznej realizacji utworu, możemy akompaniament wykonać przy pomocy komputera lub też zagrać na kilka komputerów brzmieniami instrumentów perkusyjnych zaprogramowanymi w programie Soundplant®.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W5 – pokaz (wideo 10)**

Przygotowany software do programu Soundplant® pozwala na granie akompaniamentów do utworu i na tworzenie ilustracji dźwiękowych. Z pewnością takie działania spodobać się dzieciom, a dorosłych zainspirują do procesu twórczego.

Tworzenie ilustracji dźwiękowych do utworu przy pomocy omawianego programu służy pobudzaniu wyobraźni muzycznej dziecka i kształceniu kompetencji muzycznych oraz kompetencji kluczowych (m.in.: porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, kompetencji informatycznych, inicjatywności, świadomości i ekspresji kulturalnej). Dlatego właśnie tak ważna jest nie tylko inspiracja muzyczna, ale również i podstawowe umiejętności cyfrowe, które powinny być kształtowane na różnych zajęciach, szczególnie na zajęciach z edukacji informatycznej.

- **Marcowe ilustracje dźwiękowe W6 – pokaz (wideo 11)**

IV. Wiosenno-lętne przygody z instrumentami

W wersji wiosenno-lętnej szkolenia wyraźną uwagę kieruję w stronę grania nie tylko akompaniamentów do utworów zbliżonych klimatem muzycznym do tych pór roku, ale również i do tematyki związanej z budową utworu muzycznego, grafiką na pięciolinii i oraz graniem na dzwonkach, flecie prostym i flażolecie. Melodia piosenki „Marzec” bliska klimatem początków wiosny, do której w poprzedniej części tworzyliśmy akompaniament perkusyjny była początkiem naszej muzycznej przygody. Improwizacje instrumentalne są pewnego rodzaju przygodą z instrumentem. Poszukiwanie odpowiedniego brzmienia, tworzenie ilustracji dźwiękowych staje się muzycznym eksperymentem słuchowym kształtującym naszą wyobraźnię muzyczną, która potrafi i może nas zabrać w daleką muzyczną podróż.

Poznajmy zatem dobrze nasz muzyczny pojazd, czyli zapis nutowy. Naszą pierwszą muzyczną przygodę zaczniemy od wiosennej partytury.

Na początku szkolenia omówione zostały ćwiczenia muzyczne przygotowujące uczniów do grania na instrumentach. Aby te działania miały metodyczny sens, nie można zapominać o treściach podstawy programowej, które to można wdrożyć bez trudu tylko wtedy, gdy nie będziemy zastępować działań muzycznych teorią, tak aby lekcje muzyki nie stały się lekcjami o muzyce. Aby jednak w pełni zrealizować podstawę programową, oprócz takich czynności jak „zna i stosuje, odtwarza i gra, tworzy, improwizuje, wykonuje, wyraża, realizuje”, należy również nauczyć dzieci takich umiejętności jak: „zna, rozróżnia”, które dotyczą wiedzy teoretycznej niezbędnej do rozumienia sensu wykonywanych przez uczniów działań muzycznych.

Wychodząc naprzeciw problemom wynikającym z wprowadzenia pewnych pojęć teoretycznych związanych z praktyką muzyczną, chciałbym poruszyć właśnie kilka ważnych zagadnień, które z pewnością pomogą nauczycielowi w przekazaniu uczniom niezbędnych pojęć związanych z muzykowaniem indywidualnym i zbiorowym.

W przedstawionej poniżej partyturze do piosenki „Wiosna” wskazane i opisane zostały elementy zapisu nutowego. Przykład ten ma służyć do zaprezentowania dzieciom poszczególnych elementów partytury. Dodatkowo, dla poszerzenia i utrwalenia materiału, można sięgnąć do zasobów Narodowego Instytutu Audiowizualnego, prezentującego rzetelną wiedzę pod adresem:

<http://www.muzykotekaszkolna.pl>

Po wejściu na stronę, trzeba kliknąć na zakładkę **Wiedza**, a następnie **Terminy** i wyszukać interesujące nas pojęcia muzyczne. Należy jednak pamiętać, że we wszystkich tych działaniach muzycznych teoria nie powinna wyprzedzać praktyki, a jedynie ją uzupełniać. Nauczyciel winien zwrócić szczególną uwagę na to, aby „Przygody z instrumentami” jako forma muzycznej podróży w czasie i przestrzeni nie została zdominowana zajęciami muzycznymi przy tablicy i tylko w ławkach. Granie na instrumentach jest bowiem ważnym elementem pobudzenia aktywności muzycznej uczniów, ich wyobraźni i ekspresji nie tylko muzycznej, ale także ruchowej, werbalnej, plastycznej.

1. Realizacja partytury „Wiosna”

Na początku dzieci powinny osłuchać się z utworem w wersji wokально-instrumentalnej:

- **Wiosna (sł. i muz. K. Krause) – wersja wokально-instrumentalna (audio 5)**

Następnym krokiem powinno być osłuchanie się z utworem w wersji instrumentalnej.

- **Wiosna (sł. i muz. K. Krause) – wersja instrumentalna (audio 6)**

Po wnikliwym osłuchaniu się z obiema wersjami możemy przejść do grania akompaniamentu perkusyjnego wg partytury z pierwszą wersją instrumentalną (w nagraniu słychać brzmienia instrumentów perkusyjnych zgodnie zapisem partytury).

- **Wiosna (sł. i muz. K. Krause) – wersja instrumentalna (audio 6)**

WIOSNA

sł. i muz. Klaudia Krause

mf *Wesolo*

1. Chodzi po sklepach weso-ła dama. Chce być jak zwykle modnie u-brana. Żółty ka-pe - lusz, sukienka w kwiatki.

Na stopach ma - ła zie-lo-ne klapki. To Wiosna świeżością pachnąca. W ko-

- szy - ku przyno - si blask słoń - ca. To Wio-sna z deszczykiem w kiesze - ni. Pró - U-

1. - bu - je ca - ły świat o - dmie - nić. To - śmiechem świat nasz za - zie - le - ni.

2. Maluje kwiaty na każdej łące.
Na niebie chmurki i żółte słońce.
Piegi na nosie, liście na krzewach
i małe „kotki” na smutnych drzewach.

Granie akompaniamentu perkusyjnego wg partytury z drugą wersją instrumentalną jest o wiele ciekawsze, ponieważ w tej wersji nagrania nie słychać instrumentów perkusyjnych, a jedynie podkład harmoniczny.

- **Wiosna (sł. i muz. K. Krause) – akompaniament harmoniczny (audio 7)**

Po takich działaniach muzycznych nauczyciel może przejść do omawiania zagadnień teoretycznych związanych z piosenką. Na podstawie zamieszczonego poniżej schematu może wyjaśnić uczniom co oznaczają poszczególne elementy zapisu nutowego utworu.

WIOSNA

sł. i muz. Klaudia Krause

1. Chodzi po sklepach weso-ła dama. Chce być jak zwykle modnie u-brana. Żół-ty ka-pe - lus, sukienka w kwiatki.

Annotations:
- **oznaczenie agogiki (tempa)**: Wesoło
- **klucz wiolinowy**: Treble clef
- **oznaczenie dynamiki**: mf
- **oznaczenie metrum**: 4/4

Annotations for the first snippet:

- zapis nutowy melodii (melody notation)
- znak repetycji (powtórzenia) (repetition sign)
- oznaczenie miejsca oddechu (breath mark)
- zapis nutowy rytmu (rhythm notation)
- pauza całonutowa (całotaktowa) (whole note rest)
- znak powtórzenia taktu (repeat sign)

Lyrics: Na stopach ma - le zie - lo - ne klapki. To Wiosna świeżością pachnąca. W ko-

Annotations for the second snippet:

- ósemka (eighth note)
- czwórnuta (quarter note)
- czwórnuta z kropką (dotted quarter note)
- pauza czwórnutowa (quarter rest)
- półnuta (half note)
- pauza ósemkowa (eighth rest)
- ligatura (ligature)

Lyrics: - szy - ku przyno - si blask słoń - ca. To Wio - sna z deszczykiem w kiesze - ni. Pró - U -

Annotations for the third snippet:

- Volta 1 (prima volta – pierwsze zakończenie) (first ending)
- Volta 2 (seconda volta – drugie zakończenie) (second ending)
- cała nuta (whole note)
- znak repetycji (powtórzenia) (repetition sign)
- pauza półnutowa (half note rest)

Lyrics: - bu - je ca - ły świat o - dmie - nić. To - śmiechem świat nasz za - zie - le - ni.

2. Realizacja ćwiczenia „Grafika na pięciolinii”.

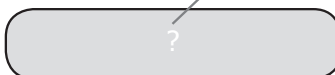
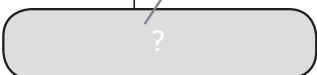
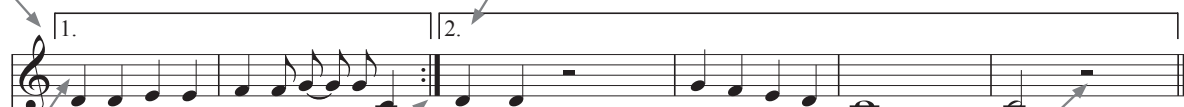
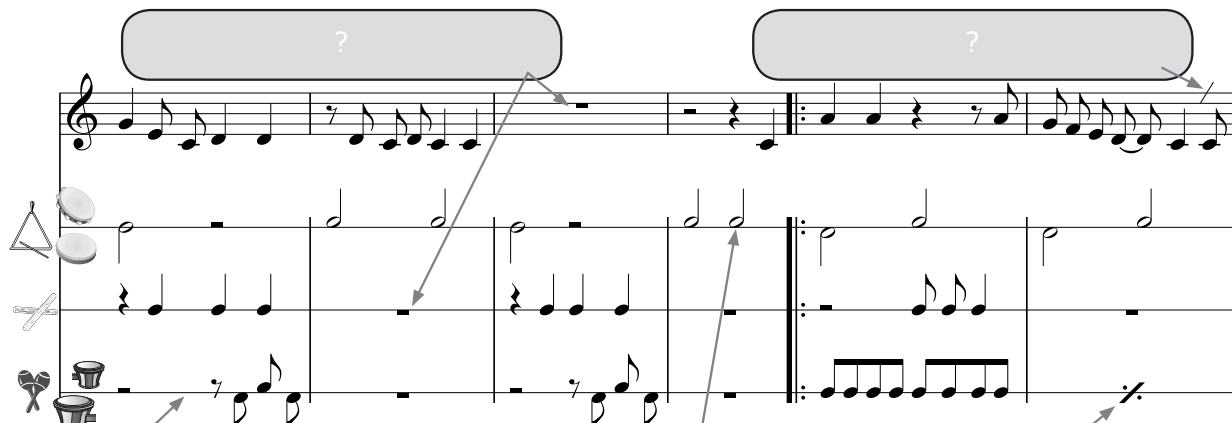
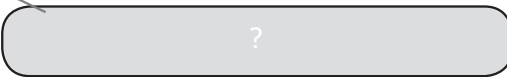
W ćwiczeniu sprawdzającym i utrwalającym opanowanie wiedzy na temat notacji muzycznej, uczniowie mogą się sprawdzić, czy ich wiedza muzyczna osiąga ten sam poziom co praktyka. Zadaniem uczniów jest uzupełnienie szarych ramek odpowiednimi terminami.

?

?

 mf

modnie u-brana.

Piotr Kaja, *Przygody z instrumentami*, Centrum Promocji Edukacji i Strategii Rozwoju Regionalizmu MENTOR, Elżbiecin 2021

Kolejna przygoda z instrumentami obfitować będzie w sytuacje edukacyjne prezentujące nabyte przez uczniów umiejętności gry na szkolnych instrumentach melodycznych i niemelodycznych. „Melodia dla mamy i taty” stanowić będzie pretekst do improwizacji na instrumentach poznanych i wypróbowanych w zrealizowanych wcześniej muzycznych spotkaniach (przygodach). Występ na scenie przed większą publicznością, czy choćby tylko na forum klasy, będzie dla uczniów świetną okazją do autoprezentacji oraz do treningu w wyzbywaniu się tremy i lęków przed wystąpieniami publicznymi.

3. Realizacja improwizacji instrumentalnych do utworu „Melodia dla mamy i taty”.

Po osłuchaniu się z utworem nagrany w wersji z akompaniamentem harmonicznym możemy przejść na początku do improwizowania gry na wybranych instrumentach perkusyjnych.

- *Melodia dla mamy i taty* (muz. P. Kaja) – akompaniament (audio 8)

4. Realizacja utworu „Melodia dla mamy i taty” na flecie, flażolecie i dzwonkach.

Granie akompaniamentu do utworu pozwoliło na utrwalenie słuchowe tej kompozycji. Łatwiej zatem będzie uczniom przyswoić granie melodii na instrumentach melodycznych.

- *Melodia dla mamy i taty* (muz. P. Kaja) – W 1 i W 2 (video 12 i 13)

MELODIA DLA MAMY I TATY

muz. Piotr Kaja

flet/flażolet

17 dzwonki

21

Po opanowaniu grania ze wzorem nagrany na wideo, uczniowie mogą zmierzyć się z samodzielnym wykonaniem utworu na flecie, flażolecie i dzwonkach.

- **Melodia dla mamy i taty (muz. P. Kaja) – akompaniament (audio 8)**

5. Samodzielna działalność muzyczna – „Gram, bo lubię”.

Samodzielna działalność muzyczna ucznia to niekończąca się przygoda z instrumentami i podróż muzyczna w nieznane. O tym, czy była ona dla uczniów nową fascynacją, bodźcem, zachętą do odbycia kolejnych takich podróży, nauczyciel może przekonać się dość szybko, kiedy zauważy, że dzieci nie grają, bo muszą, ale grają, bo chcą. Taki też jest cel tego szkolenia.

Mając na względzie aspekt wychowawczy muzykowania w zespole, należy pamiętać, że taki rodzaj aktywności artystycznej uczniów służy rozwijaniu zainteresowań muzycznych, ale również doskonaleniu umiejętności pracy w grupie, co w dzisiejszym świecie jest bardzo pożądane nie tylko w szkole, ale i na rynku pracy. Obecnie wiele uwagi poświęca się tematyce związanej z kreatywnością. Rozbudzona u dzieci aktywność artystyczna, np. w zakresie tworzenia muzyki, z pewnością pozwoli na rozwój kreatywnego myślenia uczniów. Ćwiczenie doskonalenia gry na instrumentach nauczy ich cierpliwości, a pokonywanie przeszkód napotykanym w trakcie ćwiczeń przyczyni się do podniesienia samooceny i zmiany nastawienia do otaczającej rzeczywistości. Również konstruowanie przez uczniów własnych instrumentów muzycznych, biorąc pod uwagę ograniczony dostęp do instrumentów fabrycznych, szczególnie poza szkołą – jest przejawem twórczej aktywności dzieci.

Dla współczesnego dziecka „chlebem powszednim” są nowoczesne technologie. Niestety wiele gier komputerowych jest nieodpowiednio dobranych do wieku i zainteresowań dzieci. Przemyślaną alternatywą jest dołączone do niniejszego szkolenia oprogramowanie oraz „paczki brzmień” z instrumentami, które towarzyszyły nam w „Przygodach z instrumentami”. Można ich użyć np. do przygotowania zabaw muzycznych z wykorzystaniem komputera. Może się okazać jednym z najlepszych możliwych sposobów rozwijania zainteresowań dzieci muzyką w obecnych czasach tak zdominowanych przez cyfrowy świat.

- **Paczka brzmień do programu Soundplant – oprac. P. Kaja (Letnie improwizacje – multimedia 2)**

Znajdź mnie:

www.piotrkaja.com

www.singplaydance.com

<https://www.facebook.com/groups/714202752767100>